

Triangelndrama, tusch, 1988. Bildfront.

Från redaktionen

I decennier har kvinnor i olika länder och olika klasser kämpat för sin frigörelse. Feminismen, eller kvinnosaken som den tidigare kallades, har drivit krav om kvinnors rätt till utbildning, arbete, politiskt inflytande och sexuell frigörelse. I dag är den formella jämställdheten i stort sett genomförd, men de reella orättvisorna är fortfarande många. Den framväxande kvinnoforskningen har också bidragit till att problematisera den klyfta som finns mellan kvinnors verklighet och vetenskapliga teorier. Feminism är både idé, teori, vetenskap och rörelse, praktik, politik.

Hur får feminister teori och praktik att gå ihop: hur kombinera det dagliga privata livet med idéer om lika villkor och en vägran att acceptera den manliga normens överhöghet? Alla feminister har, samtidigt som kampen går vidare, ett privatliv i någon form: med man, med barn, med både man och barn, med annan kvinna eller med sig själv. Lever vi som vi lärt oss? Är feministiska idéer möjliga att realisera i det privata livet? Har vi efter år av olika samlevnads- och särlevnadsförsök resignerat och sällat oss till kärnfamiljens och parförhållandets skara, med grundstrukturen en kvinna, en man? Och ligger problemet över huvud taget i levnadsformen?

Vilka är de feministiska svaren på alla dessa frågor om kärlek, sex, arbete, barn, självbestämmande och lika värde? I detta

nummer prövas många svar. Röster från det förgångna, från i dag och även om framtiden kommer till tals. Vad kan vi lära av dem?

*

Simone de Beauvoir skrev 1949 *Det andra könet*, en banbrytande bok, som med intellektuell skärpa visar på den polära historieskrivningen med dess asymmetri mellan könen. Hennes, här förenklade, recept för personlig frigörelse var, förutom ett feministiskt medvetande, att varken bo ihop med sin man eller ha barn. Simone de Beauvoir har bildat skola och varit förebild för en lång rad intellektuella feminister och för hela den nya kvinnorörelsens riktning, som med svenskt språkbruk kan kallas likhetsfeminister. Under hennes långa författarskap kom hon att få utstå mycken kritik, så även i de monografier som skrivits om hennes arbeten. Litteraturvetaren Toril Moi visar i sin artikel hur just ironins grepp använts för att trivialisera hennes politiska och intellektuella profil och få henne att verka naiv. Hennes idéer framställs som brister i hennes personliga liv och reduceras därmed till psykologiska faktorer. Detta, menar Toril Moi, var inte bara att misskreditera henne som rationell varelse utan också en strategi för att avvärja den nya generation intellektuella kvinnor som fost-

rades i hennes anda. Kvinnor som, med Toril Mois ord, i henne ser en inkarnation av en viktig form för emancipationen i det 20:e århundradet.

Alva Myrdal talar till oss från 30-, 40- och 50-talens Sverige. I Yvonne Hirdmans artikel plockas de feministiska idéer fram som finns i Alva Myrdals analyser av kvinnan, främst från hennes studier om familjen. Där finns en stark rationalitet och tillit till vetenskapen. Dock, påpekar Yvonne Hirdman, är mannen hela tiden tydligt frånvarande. Den enskilde mannen lyser helt med sin frånvaro och den strukturelle mannen, patriarkatet, har en undanskymd plats. Vad är det då för slags feminism som finns hos henne? Det är en marxistiskt inspirerad feminism där familjen, snarare än patriarkatet, är problemet och där mycket skulle lösas i och med kvinnans förvärvsarbete. Men insikten att relationen mellan könen faktiskt beror på det ena könets dominans, tilläts inte, pga Alva Myrdals privata livssituation, befrukta hennes rationella analys av kvinnors underordnande.

Vi närmar oss alltmer vår egen tid. Här har vi låtit journalisten och författaren Nina Lekander bidra med en text om dagens komplexa situation för många unga feminister. Kvinnorörelsens hjältinnor och teorier ger inga entydiga svar på frågan om vad kvinnlig frigörelse är och hur den ska gå till. Men Lekander skönjer tecken på frigörelse i 80-talet. Rätten till, och glädjen i, yrkesarbete, att få besluta över och njuta av sin egen sexualitet, rivalitetsfri och nära vänskap mellan kvinnor, är några av den moderna kvinnokampens vinster, menar hon.

Hur kan feminismen i idé och praktik se ut i framtiden? Kan vi finna någon lösning på hur vårt liv i praktiken ska levas? Statsvetaren Beatrice Halsaa ger i sin artikel förslag till en feministisk utopi. Hon menar att feminism i sig är utopisk eftersom den innehåller idéer om ett framtida samhälle fritt från förtryck, krig och misshushållning med jordens resurser. En feministisk utopi måste grunda sig på nya relationer mellan produktion, reproduktion och estetik. Särskilt understryker hon att estetiken

är nödvändig för människors kritiska potential och för deras fantasi och förmåga att förstå världen. Med det är reproduktionen, eller omsorgsrationaliteten, som ska vara grundläggande; produktionen och estetiken ska bägge främja den i stället för att hämma den som i dag...

I detta nummer publicerar vi också en debattartikel av de båda norska kvinnoforskarna Eva Lundgren och Kristin Eriksen. Artikeln är ett sammandrag av den kritik de framförde mot Bo Bergmans avhandling om kvinnomisshandel vid själva disputationstillfället, något som rönt stor uppmärksamhet och följdes av en debatt i massmedia. I artikeln visar de inte bara att djupt fördomsfulla antaganden ligger till grund för avhandlingen, utan också dess mycket allvarliga brister vad gäller forskningsetiska bedömningar, metodologi och teoretiskt angreppssätt.

*

Nästa nummer av KVT kommer ut i mars 1989. Vi kommer då att presentera nya, spännande rön från den medicinska kvinnoforskningen. Till dess önskar vi våra läsare en riktigt fridfull jul, kanske i den feministiska utopins tecken?